

ÖĞRENMEYE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİN DURUM BELİRLEME TERCİHLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNE İLİŞKİN NİTEL BİR MODELLEME ÇALIŞMASI

Dr. C. Deha Doğan
Ankara Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının durum belirleme tercihlerinde etkili olan etmenlere ilişkin nitel verilere dayalı bir model oluşturmaktır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kapsamında yürütülmüştür. Çalışmada görüşme yapmayı gönüllü olarak kabul eden ve kolay ulaşılabilen 16 öğretmen adayı katılımcı olarak belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu ile toplanan veriler genel çerçeve içerisinde yapılan kodlama yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan modelde öğrenme biçimleri, çalışma yöntemi ve öğrenme olgusunu ders geçme olgusundan önde tutma değişkenlerinin öğretmen adaylarının durum belirleme tercihlerinde öncelikli olarak etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Durum belirleme tercihleri, Öğrenme biçimleri, Durum çalışması.

A QUALITATIVE MODELING STUDY ABOUT FACTORS AFFECTING ASSESSMENT PREFERENCES OF PRE-SERVICE TEACHERS

Dr. C. Deha Doğan
Ankara University

Abstract

The aim of this study is to form a qualitative model about the factors affecting assessment preferences of pre-service teachers. This is a case study. The working sample of the study includes 16 pre-service teachers. The relevant data was collected with the interview form developed by the researcher. The Content Analysis method was used to analyze the collected data. Results of the study showed that in the constructed model learning modalities, learning strategies and the conception about learning is more important than passing the course are variables which affects assessment preferences of Pre-service teachers strongly.

Keywords

Assessment preferences, Learning modalities, Case study.

GİRİŞ

Eğitimde temel ama öğrenci davranışlarının istendik yönde değiştirilmesi olarak gösterilmektedir. Öğrencilerde oluşturulması hedeflenen davranış değişiklikleri belirlenmeden, bir öğretim etkinliğinin verimli ve etkili olması beklenemez. Hedeflenen noktaya ulaşıp ulaşılmadığını, ulaşıldıysa ne derecede ulaşıldığını belirlemede ölçme ve değerlendirme önemli bir yer tutar. Doğru ve etkili ölçme ve değerlendirme işlemleri yapılmadan, öğretim hizmeti verilecek grubun yeterli olarak tanınması, süreç sırasındaki eksiklik ve aksaklıkların uygun bir biçimde belirlenmesi, süreç sonunda öğrenci yeterliklerinin doğru olarak belirlenmesi ve eğitim sisteminin yenilenmesi ve geliştirmesinin sağlanması oldukça zordur. Bu durumda doğru ve yerinde karar vermede ölçme ve değerlendirme etkinlikleri büyük önem taşır.

Ölçme, gerek günlük yaşamda gerekse bilimsel çalışmalarda önemli bir yer tutar. Tekin (2000)'e göre ölçme, belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenip gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir. Değerlendirme ise “ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma süreci” olarak tanımlanmaktadır (Turgut, 1992). Değerlendirme, ölçümlerden bir anlam çıkarmak ve ölçülen nesnelere hakkında bir değer yargısına ulaşmaktır.

Bu kavramların dışında son yıllarda ölçme ve değerlendirme alanında tartışılan diğer bir kavram ise durum belirlemedir. Değerlendirme ve durum belirleme kavramlarının anlamlarına bakıldığında değerlendirmenin gözlem ve ölçme sonuçlarına dayalı olarak daha çok yargılayıcı bir karar verme süreci olduğu, durum belirlemenin ise sonuçlarla ilgili var olan durumu betimlediği ve yargılamaktan daha çok yönlendirme amacı güttüğu görülmektedir (Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2010). İngilizce “assessment” sözcüğünün Latince “assidere” sözcüğünden geldiği görülmektedir. “Assidere” sözcüğu Latince’de, bir kimsenin yanı başında durup onu gözlemek anlamında kullanılmaktadır. “Assessment” sözcüğünün anlambilimsel kökenine bakıldığında da yargılamadan daha çok betimleme ve yönlendirme anlamı içerdiği görülmektedir (Birenbaum, 1996). Bu nedenle bu çalışmada İngilizce “assessment” karşılığı olarak “durum belirleme” kullanılmıştır.

Öğretim ve durum belirleme (assessment) süreçlerinin birbirine yaklaştığı ve etkileşim içine girdiği çağdaş eğitim sistemlerinde, öğretim süreci boyunca, öğrencilerin sahip oldukları öğrenmeye ilişkin özelliklerinin (öğrenme stili, öğrenme stratejisi, çalışma stratejisi vb.) yanı sıra, durum belirleme sürecine ilişkin algılarının ve durum belirleme yöntemlerine ilişkin tercihlerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Öğrencilerin başarıları belirlenirken kullanılmasını tercih ettikleri durum belirleme yöntemlerinin (açık uçlu sorular, çoktan seçmeli testler, performans görevleri, portfolyo vb.) ve bu yöntemlere

ilişkin görüşlerinin bilinmesi, öğretmenlere, öğrenci başarısını belirlerken, geribildirim verirken ve öğretim sürecine biçim verirken yol gösterecektir. Öğrencilerin başarıları belirlenirken kullanılan durum belirleme yöntemlerine ve o yöntemlerin özelliklerine ilişkin görüş, tutum ve tercihleri, durum belirleme tercihleri (assessment preferences) olarak tanımlanmaktadır (Birenbaum, 1997).

Değerlendirme etkinlikleri, öğrencilerin öğrenmeleri ve başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğrencilerin durum belirleme yöntemlerine ilişkin tercihleri son yıllarda pek çok araştırmanın odağı olmuştur. Yapılan çalışmalar öğrencilerin öğrenme ve durum belirleme tercihlerindeki farklılıkların başarıları üzerinde etkiye sahip olduğunu ve öğrenme yaklaşımı, çalışma stratejisi, öğrenme stili gibi öğrenmeye ilişkin özelliklerle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Brienbaum ve Feldman, 1998; Phillips, 1999; Wilson ve Fowler, 2005; Birenbaum ve Rosenau, 2006). Bu nedenle öğretim sürecinde öğrenmeye ilişkin diğer bireysel farklılıklarla birlikte öğrencilerin durum belirleme tercihlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde, öğrencilerin durum belirleme tercihlerinin dikkate alınması değişen dünyanın gerektirdiği yeterliklere sahip bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının başarıları belirlenirken kullanılan durum belirleme yöntemlerini tercih etmelerinde etkili olan etmenlere ilişkin nitel verilere dayalı bir model oluşturması amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde “Öğretmen adaylarının yeni durum belirleme yöntemlerinin tercih etmelerinde etkili olan etmenlere ilişkin model nedir?” sorusunun yanıtı aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kapsamında yürütülmüştür. Durum çalışması, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt ya da veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984). Araştırmada, durum çalışması desenlerinden biri olan iç içe geçmiş çoklu durum deseni kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2009). Bu desende farklı sınıf düzeylerinde ve bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları birer çözümleme birimi olarak düşünülmüştür.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda amaçsal örnekleme önemli ve zengin bilgilerin var olduğu düşünülen durumların ayrıntılı çalışmasına olanak sağlanmaktadır (Patton, 1987). Bu araştırmada öğretmen

adaylarının sınıf düzeyleri ve bölümleri dikkate alınmış ve böylece durum belirleme tercihlerine ilişkin farklı görüşlere ve bakış açılarına sahip olabilecek bireylerin çeşitliliği en üst düzeye çıkarılmaya çalışılmıştır. Her sınıf düzeyinin ve üniversite sınavında farklı puan türleri ile öğrenci alan bölümlerin kendi içerisinde bağdaşık (homojen) bir örüntüye sahip olduğu kabul edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2009) maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminin görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini en üst düzeyde yansıtmak amacını taşıdığını belirtmektedir. Bu yöntemde dikkat edilmesi gereken nokta hangi çeşitlilik alanlarının örnekleme yansıtılacağına karar vermektir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının değerlendirme tercihlerine ilişkin görüşlerinde etkili olacağı düşünülen sınıf düzeyi ve öğrenim görülen bölüm çeşitlilik alanları dikkate alınmıştır. Yukarıda belirtilen aşamalar dikkate alınarak, görüşme yapmayı gönüllü olarak kabul eden ve kolay ulaşılabilen 16 öğretmen adayı katılımcı olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma için gerekli veriler araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formuyla toplanmıştır. Veri toplama aracının geliştirilme sürecinde ilgili alanyazın taranmış ve araştırma sorusunun yanıtının belirlenmesini sağlayacak görüşme soruları yazılmıştır. Görüşme soruları yazılırken, soruların anlaşılır, amaca uygun, tek boyutlu olmasına ve görüşmeciyi yönlendirici anlatımlar içermemesine dikkat edilmiştir. Bunun yanı sıra görüşme içerisinde açık uçlu, dolaylı sorular ve varsayıma dayalı soru türleri kullanılmıştır. Farklı türde sorular görüşme soruları görüşülen bireyin farklı düşünme biçimlerine seslenecek, görüşme sürecinde iletişim kurmayı özendirerek ve böylece daha geçerli ve doğru bilgiler elde edilmesine katkı sağlayacaktır. Aynı türden sorular görüşmeciyi sıkabilir ve gereken derinlemesine ve ayrıntılı bilgilere ulaşılmasını engelleyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2009).

Görüşme soruları hazırlanırken temel sorular için ayrı ayrı alternatif soru ve sondalar da hazırlanmıştır. Sonda ve alternatif soruların amacı görüşülen bireyin soruyu anlamak ve görüşme sürecinde toplanan verilerin derinlemesine olmasını ve zenginleştirmesini sağlamaktır. Sondalar ayrıntıya, açıklamaya ve aydınlatmaya yönelik olabilir. Sondalar görüşme sorularına kıyasla daha esnek bir yapıya sahiptir. Sondaların bazıları görüşme sürecinde kullanılmayabilir ya da yeni sondalar ortaya çıkabilir (Berg, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2009). Bu bağlamda görüşmeden önce hazırlanan bazı sondalar kullanılmazken görüşmenin niteliğine bağlı olarak yeni sondalar eklenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

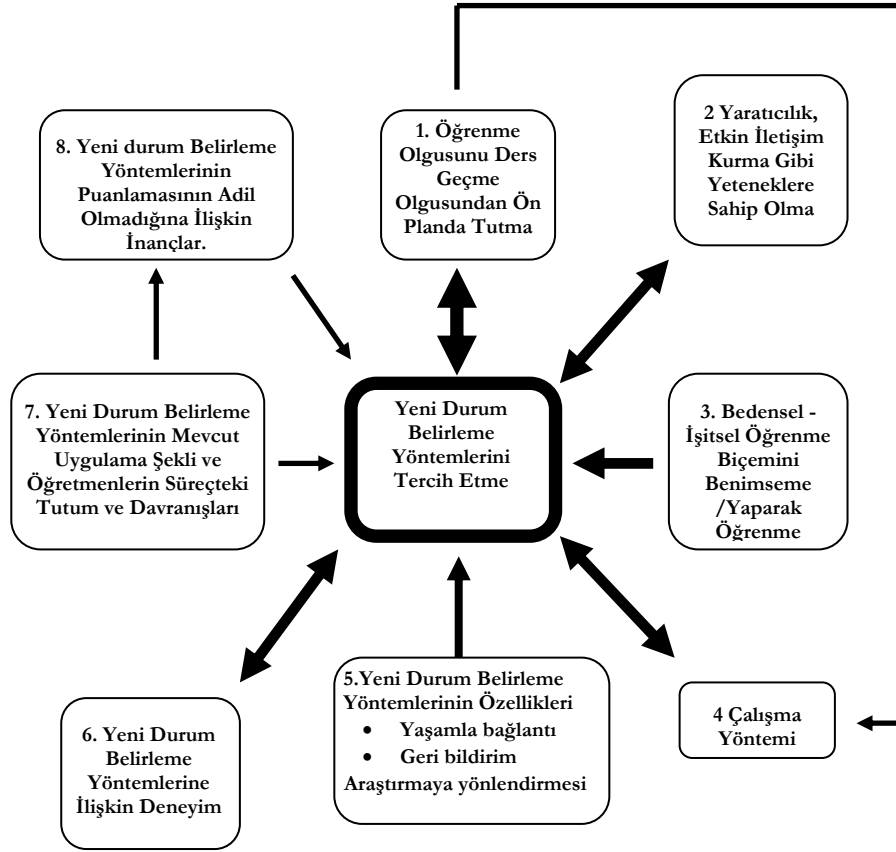
Nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanır.

İçerik analizi metinlerden kullanıldıkları içerik bağlamında geçerli kavramlara ve yorumlara ulaşılmasını sağlayan bir araştırma yöntemidir. Bu çerçevede içerik analiziyle verileri tanımlamaya ve verilerin içlerinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır (Krippendorff, 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2009). Veriler dört aşamada analiz edilmiştir. Önce elde edilen veriler kodlanmış daha sonra temalar bulunmuş ve son olarak kodlar ve temalar organize edilerek bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Verilerin kodlanmasında genel çerçeve içerisinde yapılan kodlama yöntemi kullanılmıştır. Bu süreçte analiz öncesinde genel bir kavramsal yapı oluşturulmuş ve bu kavramsal yapıya göre kodlamalar yapılmıştır. Bunun yanı sıra tümevarımcı bir yaklaşım kullanılarak verilerin incelenmesi sonucu ortaya çıkan yeni kodlar kod listesine eklenmiş ve önceden belirlenen bazı kodlarda değişiklik yapılmıştır. Berg (1998), Yıldırım ve Şimşek (2009) genel bir çerçeve içinde yapılan kodlamada genel kategorilerin ya da temaların önceden belirlendiğini ancak bu temalar altında yer alabilecek olan daha ayrıntılı kodların ise verilerin incelenmesi sürecinde ortaya çıkabileceğini belirtmiştir. Dey (1993), Miles ve Huberman (1994) veri analizi sürecinde önceden belirlenen kuramsal yapının verilerde test edilebileceğini ya da verilerden yola çıkarak kuramsal yapının inşa edilebileceğini belirtmiştir. Araştırmacı nitel bir çalışmada daha önceden kategorilere sahip olsa bile, bunları değiştirme ya da yenilerini oluşturma esnekliğine sahiptir (Kuş, 2006).

BULGULAR

Yapılan nitel analiz sonrasında öne çıkan bulgular dikkate alınarak aşağıdaki model oluşturulmuştur. Modelde “yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme” bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Modelde tek yönlü oklar tek yönlü, çift yönlü oklar değişkenler arasında iki yönlü ilişkiyi ifade etmektedir. Modelde kullanılan okların kalınlığı ilişkinin gücünü göstermektedir. Modelde bulunan ilişkilerin kuvveti, o ilişkinin kanıtı olabilecek ifadelerin frekansı ve taşıdıkları duygu değeri dikkate alınarak belirlenmiştir. Modelin oluşturulmasında alanda daha önce yapılan benzer çalışmalardan ve kuramsal bilgilerden de faydalanılmıştır.

Şekil 1: Yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme durumu üzerinde etkili olan değişkenler

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme durumu üzerinde en önemli etkinin öğrenme olgusunu ders geçme olgusundan ön planda tutmak olduğu görülmektedir. Görüşme sürecinde toplanan nitel bulgular öğretmen adaylarının öğrenme sürecine ilişkin algılarının yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etmede önemli rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca bu değişkenler karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedirler. Başka bir deyişle yeni durum belirleme yöntemlerini tercih

etme durumu arttıkça öğrenme olgusu ders geçme olgusuna kıyasla daha çok önem kazanmaktadır. Gijbels ve Dochy (2006) öğrencilerin durum belirleme tercihleri ve öğrenme yaklaşımları arasında ilişki olduğunu belirtmiştir.

G11: "...Yani, söyle söyleyeyim. Performans ödevleri daha çok araştırma yapmamı sağlıyor daha çok yönlendirmelerde bulunuyor. Ben açıkçası yapmak zorunda olduğum için değil artık keyif verdiği için yapıyorum O yüzden başarıyı artırdığımı düşünüyorum. Olumlu yönlerinde de söylemiştim. Öğrenmemi de kolaylaştırıyor..."

G15: "...Ben projeyi tercih ederdim bölümüm itibarıyla. Çünkü proje yaptıkça ben öğreniyorum. Bölümüm uygulamaya dayalı bir bölüm. Dolayısıyla öğretmen bana alt yapıyı vermeli ki onun üzerine yeni, bir şeyler katayım. Süreç sıkıntılı olmasın. Tarih dersinde çoktan seçmeli isterim..."

Bağımsız değişken üzerinde etkili olan diğer bir değişken ise katılımcıların sahip oldukları ya da sahip olduklarını düşündükleri yaratıcılık ve iletişim kurma gibi yeteneklerdir. Öğretmen adayları sahip oldukları bu yeteneklerden dolayı yeni durum belirleme yöntemlerini ilgi çekici bulmakta ya da bu yöntemlerde başarılı olacaklarını düşünmektedirler. Yeni durum belirleme yöntemlerinin temel amaçlarından biri öğretmen adaylarının sahip olduklarını belirttikleri bu yetenekleri geliştirmektir. Belirli yeteneklere sahip olmak yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme durumunu artırmakla beraber, yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme veya başarının bu yöntemler kullanılarak değerlendirilmesi de bu yeteneklerin gelişimine katkı getirecektir. Bu nedenle bu değişkenler arasında iki yönlü bir ilişkinin olduğu ifade edilebilir.

G12: "...Yaratıcı olmadığım için projeleri asla seçmezdim..."

G8: "...Yine açık uçlu sınavlarda yorumlarıma hep güvenirim Yazılı olarak kendimi iyi ifade edebilmem tercihimde etkili..."

G6: "...Test ve sözlü sınavı tercih ederim. Ben konuşarak bir insanı etkileyebileceğimi düşünüyorum. Ben bu konuda yeteneğim olduğunu düşünüyorum..."

Yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etmede önemli rol oynayan diğer bir değişken ise bedensel ve işitsel öğrenme biçimine sahip olmaktır. Yaparak ve duyarak öğrenen öğretmen adayları yaşam içinde fiziksel eylemler de içerecek şekilde uygulanan yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etmektedirler. Bu bulgu çalışmanın nicel boyutundan elde edilen bulgularla da örtüşmektedir.

G2: "...Yazarak ve okuyarak öğreniyorum. Görsel de etkili oluyor tabi. Herhalde bunun içinde açık uçlu sınavları tercih ediyordum..."

G14: "...Yani kesinlikle. Yazarak ya da okuyarak öğrenme benim için çok zordur. Bir şeyi okuyarak çok zor öğrenirim. 3-5-10 defa okuduktan sonra anlarım. Eğer sözlü sınavlar yani sözel ezber gerektiren sınavlar varsa çok zorlanırım. Ama bir performans projesi olduğunda tahtaya çıkıp bir şeyler sunma

yeteneğimizi sergilediğimde daha çok başarılı olduğumu düşünüyorum. Çünkü genellikle bir şeyleri görüp ve duyarak öğrendiğimi düşünüyorum... Karşımda canlandırılması, sunulması olduğunda öğrendiğimi düşünüyorum. Tabii bu şeyi de kendim yapmam lazım daha çok öğrenmek için. Başkası yapınca yine bir sınırlandırması oluyor. Ama kendim yapıp da öğrendiğimde yani daha iyi yine aynı şekilde değerlendirilmeyi isterim. Bu durum seçeceğim değerlendirme türünde etkili oluyor..."

Öğretmen adaylarının nasıl çalıştıkları ile yeni durum belirleme yöntemlerinin tercih etmeleri arasında da iki yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Araştırarak çalışan öğretmen adayları yeni durum belirleme yöntemlerini tercih ederken, mevcut yazılı kaynakları okuyarak, soru çözerek ya da yazarak çalışan öğretmen adayları klasik durum belirleme yöntemlerini tercih etmektedir. Aynı şekilde başarıları belirlenirken kullanılan durum belirleme yöntemlerine bağlı olarak öğretmen adayları farklı çalışma yöntemlerini kullanabilmektedirler.

Çalışma yöntemi aracılığı ile yeni durum belirleme yöntemleri üzerinde dolaylı etkiye sahip olan bir değişken ise öğrenme olgusunu ders geçme olgusundan ön planda tutmaktır. Öğrenme olgusunu ön planda tutan öğretmen adayları araştırarak çalışma yöntemini daha sık kullanmaktadırlar.

G7: "...Yani ben küçüklüğümde beri araştırmayı severim. Ayrıca proje ödevleri genelde bilgisayar üzerinden araştırıldığı için ben PC'ye ve PC programlarına da düşkün ve hakim olduğum içinde belki bu kişisel özellik sayılır mı bilmiyorum ama araştırmayı sabah 5-6'ya kadar araştırabiliyorum ama yazılıya 5-6'ya kadar çalışmam mesela. Tek bir kaynaktan ziyade araştırarak çalışmayı tercih ediyorum. Bu yüzden projeleri tercih edebilirim."

G3: "Ben de yazarak ya da araştırarak çalışıyorum... Yazarak çalıştığım için açık uçlu sınavları tercih ediyorum..."

Yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etmede önemli rol oynayan bir başka değişken ise yeni durum belirleme yöntemlerinin sahip olduğu ve öğrencinin öğrenme sürecine katkısı olan, yaşamla bağlantılı olması, araştırmaya yönlendirmesi, etkin geri bildirim sağlaması gibi özellikleridir. Öğretmen adayları yeni durum belirleme yöntemlerini sahip olduğu bu özelliklerden dolayı tercih etmektedirler.

G10: "...Yaparak öğrenme, kendim çalışarak öğrenme olabilir. Kitabı açıp okuyup kalmıyorum. Pratikte de yapıyorum. Kendim araştırıyorum. Bu nedenle alternatif yöntemler öğrenmeye katkı sağlıyor..."

G1: "...Yapma sürecinde öğretmen bir ölçüt veriyor. Ona göre hareket edip proje hazırlıyorsunuz. Ama şey kötü tek işiniz o olmalı yoksa projenin bir anlamı kalmıyor. Ama diğer türlü tam öğreniyorsun..."

Öğretmen adaylarının yeni durum belirleme yöntemlerine ilişkin deneyimleri de bu yöntemleri tercih etmelerinde etkili bir etmendir. Öğretmen adayları yeni durum belirleme yöntemlerine ilişkin deneyim kazandıkça, bu yöntemleri daha çok tercih etmektedirler.

G4: "...Notum düşebilir ama bence daha yararlı. Çoktan seçmelide de daha yüksek not alırım projeye göre ama projede daha çok öğreneceğimi düşünüyorum. Bunun nedeni uygulamaya ilişkin deneyimizin eksik olması daha önce uygulamamış olmamız gösterilebilir..."

G3: "...Olumsuz etkilenir deneyim eksikliği. Üniversiteden önce uygulanmamıştı hiç. Deneyim oldukça daha güzel olabilir..."

Yeni durum belirleme yöntemlerinin uygulanma şekli ve bu süreçteki öğretmenlerin tutum ve davranışları, öğretmen adaylarının bu yöntemleri tercih etmelerinde önemli bir role sahiptir. Yeni durum belirleme yöntemlerinin mevcut uygulama şekli ve süreçteki öğretmenlerin tutum ve davranışları, yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme durumunu olumsuz etkilemektedir. Bu yönde görüş bildiren öğretmen adayları deneyim ettikleri uygulamalarda performans görevleri veya projeler verilmeden önce gerekli açıklamaların yapılmadığını, süreçte etkin geri bildirim verilmediğini ve çalışma için verilen zamanın kısıtlı tutulduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun öğretmen adaylarının bu yöntemleri tercihlerini olumsuz etkilemektedir.

G12: "...Projeyi yapın getirin denirse hiç bir faydası olduğunu sanmıyorum.. Ama öğretmen şöyle yaparsa, projenin başında sonuna kadar ki süreçte yardımcı ve yönlendirici olursa faydalı olabilir. Ödevin içeriği de önemli..."

G13: "...Mesela bazen performans ödevleri verilebiliyor ki onun hakkında hiçbir bilgim yok. Bu çocuğu psikolojik olarak çökertiyor. Bu tür olumsuz yanı olabilir. Öğretmenin biraz yardımcı olması kaynak önermesi gerekiyor. Git bul getir dediler ama nereden bulacağım nasıl yapacağım söylemediler..."

Yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme durumunu olumsuz etkileyen bir diğer değişken ise öğretmen adaylarının bu yöntemlerin güvenilirliklerinin düşük olduğunu düşünmeleridir. Öğretmen adayları bu yöntemlerde puanlamanın adil olmadığını, çalışmanın öğrenci dışında başkaları tarafından yapılabileceğini düşünmektedirler. Bu durum öğretmen adaylarının yeni durum belirleme yöntemlerini tercihlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

G5: "...Ama sadece öle olmasını istemezdim. Başarım artardı ama yoruculuğundan öte değerlendirme sanki çok adaletli değilmiş gibi geliyor..."

Yeni durum belirleme yöntemlerinin uygulanma şekli ve bu süreçteki öğretmenlerin tutum ve davranışları, öğretmen adaylarının bu yöntemlerin güvenilirliklerinin düşük olduğunu düşünmesine neden olmakta ve böylece

dolaylı olarak öğretmen adaylarının yeni durum belirleme yöntemlerini tercih etme durumlarını etkilemektedir.

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde öğretmen adaylarının yeni durum belirleme yöntemlerinin uygulama süreci ve bu süreçteki öğretim üyelerinin tutumları hakkında sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Bu nedenle öğretim üyelerine yeni durum belirleme yöntemlerinin uygulama süreci ve bu süreçteki rolleri ile ilgili eğitim verilmesi yerinde olacaktır. Ayrıca yapılan görüşmelerde öğretmen adayları yeni durum belirleme yöntemleri ile başarıları belirlendiğinde öğrendikleri bilgi ve becerileri yaşama aktarabildiklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle yeni durum belirleme yöntemlerinin klasik durum belirleme yöntemleri ile birlikte etkin olarak kullanılması öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin donanımlarını artıracaktır. Benzer konuyu çalışacak araştırmacılara veri toplama araçlarında çeşitleme yaparak elde edilecek bilgileri ilişkilendirerek oluşturulan mevcut modele katkıda bulunmaları ya da modelde değışiklik yapmaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Berg, B. (1998). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Allyn and Bacon.
- Birenbaum, M. (1996). *Alternatives in Assessment of Achievements, Learning Process and Prior Knowledge*. USA: Kluwer Academic Publishers.
- Birenbaum, M. (1997). Assessment Preferences and Their Relationship to Learning Strategies and Orientations. *Higher Education*. 33, 71-84
- Birenbaum M., and R. A. Feldman. (1998). Relationships between learning patterns and attitudes towards two assessment formats. *Educational Research* 40(1). 90-7.
- Birenbaum, M. and Rosenau, S. (2006). Assessment preferences, learning orientations, and learning strategies of pre-service and in-service teachers. *Journal of Education for Teaching*, 32(2), 213-225.
- Dey, I. (1993). *Creating Categories. Qualitative data analysis*. London: Routledge.
- Gijbels, D. and Dochy, F. (2006). Students' Assessment References and Approaches to Learning: Can Formative Assessment Make a Difference?. *Educational Studies*, 32(4), 399-409..
- Kutlu, Ö., Doğan, D. ve Karakaya, İ. (2010). *Öğrenci Başarısının Belirlenmesi Performansa ve Portfolyaya Dayalı Durum Belirleme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kuş, E. (2006). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi: Örnek Program NVivo2 ile Gösterimler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Miles, M. B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Patton, M. Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. California: Sage Publications, Inc.
- Phillips, F. (1999). 'Business Students' Learning Preferences and Associated Task Performance', *Journal of Education for Business* 75(1), 27-32.
- Tatlıdil, H. (1992). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi İstatistik Bölümü.
- Turgut, M. F. (1992). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları*. Ankara Saydan Matbaası
- Wilson, K. and Fowler, J. (2005) Assessing the Impact of Learning Environments On Students' Approaches to Learning. *Assessment and Evaluation in Higher Education*. 30(1), 85-99.
- Yin, R. K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods* (1st ed.). Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2009). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seckin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

In this study it is aimed to construct a qualitative model which shows the factors affecting assessment preferences of pre-service teachers. The research questions addressed in this investigation included: What is the model which explain the factors affecting assessment preferences of pre-service teachers?

Research model was carried out under the scope of case study which is a qualitative research pattern. Case study is a method that investigates the concept in its own frame and in which the borders between the conditions are not clear cut and which is used in the conditions where there are more than one source of evidence or data. (Yin, 1984).

In designating the study group, among the purposive sampling methods, maximum variety sampling was used. In qualitative studies teleological sampling it is provided that cases are studied in details which are thought to include important and rich data. (Patton, 1987). In this study, the class levels and departments of the pre-service teachers was taken into consideration and so the variety of individuals having different point of views was tried to be raised to the highest level. Taking the condition above in to consideration 16 voluntarily pre-service teachers were included in the study as participant subjects..

Data necessary for the study was collected through a form developed by the researcher. In the process of developing data collection tool the related fields are scanned and questions that can enable the answer of the research question have been written.

In the analysis of qualitative data , content analysis method was used. In content analysis, it is aimed to reach concepts and relations that are able to explain collected data. Content Analysis is a research method enabling to reach valid concepts and comments. In this framework it is tried to define the data and reveal the facts hidden in data. (Krippendorff, 2004; Yıldırım and Şimşek, 2009).

When the findings attained at the end of the research are examined in detail, on preferences of alternative assessment methods, the most important factor is giving priority to learning more than passing class. Qualitative findings got during the interviews suggest that the pre-service teachers' perceptions related to the learning process play quite an important role in preferring alternative assessment methods. Besides, these variables affect each other mutually. In other words, as the condition of preferring alternative assessment methods rises, pre-service teachers give more importance to learning in comparison to passing a class Gijbels and Dochy (2006) have stated that there is a relation between students' alternative assessment preferences and learning approaches.

Another variable effective on the independent variable is skills of creativity and communication that attendant have or think that they have. Pre-service teachers find alternative assessment methods appealing owing to these skills they possess or they suppose they will succeed in these methods. One of the fundamental aims of alternative assessment methods is to develop those competencies that teacher candidates think they have in themselves. While possessing certain skills raises, preferring methods of new conditions determination, preferring alternative assessment methods or evaluation of success through these methods would also contribute to the development of these skills. For this reason, it can be said that there is a two way relation between these variables.

Another variable playing an important role in preferring alternative assessment methods is to have physical and audio learning styles. Teacher candidates learning through doing and experiencing prefer alternative assessment methods which can be applied in a way consisting of physical actions as well.

There also is a two way relation between how pre-service teachers study and their preferences of alternative assessment methods. While those who study through exploring prefer alternative assessment methods, those who study by reading present written sources, answering questions or writing prefer classical assessment methods. Likewise, depending on the alternative assessment methods in determining the levels of success, pre-service teachers can make use of different working methods

Another variable having indirect effect on alternative assessment methods through study method is to prioritize learning phenomenon but not the phenomenon of passing class. Teacher candidates giving more importance to learning phenomenon use the method of studying through exploring more often.

Still another variable playing important role in alternative assessment method is features such as the ones contributing to the learning process, being related to the life itself, directing towards research, enabling effective feedback and so on. Pre-service teachers prefer alternative assessment methods because of these features that alternative assessment methods possess.

Pre-service teachers' own experiences of alternative assessment methods also play a role in preferring these methods. As re-service teachers acquire more experience on alternative assessment methods they have an inclination to prefer these methods more.

The implementation style of alternative assessment methods and pre-service teachers' attitudes and behaviors in the process play an important role in preferring these methods. The current application pattern of alternative assessment methods and pre-service teachers' attitudes and behaviors affect

the preference status of alternative assessment methods negatively. Pre-service teachers who commented so stated that necessary explanations about the applications have not been done properly before the assignments or performance tasks are given and that the time allocated for the study is kept so limited. The case being so affects the preferences of teacher candidates negatively.

Another variable affecting the preferences of alternative assessment methods negatively is that pre-service teachers believe that the reliability of these methods is low. Pre-service teachers suppose that in these methods scoring is not carried out fairly and that the study can be carried by others rather than the student. This, affects the preferences of pre-service teachers in terms of selecting alternative assessment methods negatively.

The way alternative assessment methods is applied and the attitudes and treatments of teachers in this process leads pre-service teachers to think that these methods' reliability is low and it indirectly affects the preferences of teachers in terms of alternative assessment methods.

In the interviews carried out under the scope of the study it is found that pre-service teachers face some problems in implementation process of alternative assessment methods and also encounter difficulties in terms of the lecturers' attitudes and behaviors. Thus, it would be appropriate to train lectures about the application process of alternative assessment methods and their roles in this process as well. Besides, pre-service teachers stated that they when their success is determined through alternative assessment methods they are able to transfer knowledge and skills they learn into the life. Hence, use of alternative assessment methods together with conventional assessment methods efficiently would raise the professional competency of teacher candidates.

YAZAR HAKKINDA

2001 yılında 19 Mayıs Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünden mezun olan Dr. C. Deha Doğan, 2005 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Eğitimde İnsan Kaynakları Geliştirme alanında yüksek lisansını tamamlamıştır. Yazar aynı yıl Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bölümünde diğer bir yüksek lisans derecesini almıştır. 2011 yılında yine Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Ölçme ve Değerlendirme Bölümünde doktora derecesini alan yazar şu an Ankara Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme Uygulama ve Araştırma Merkezi (ANKÜDEM)'nde görev yapmaktadır. Yazarın çalışmaları ağırlıklı olarak, üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesi, alternatif durum belirleme (değerlendirme) yöntemleri, değerlendirme tercihleri, öğretim ve değerlendirmeye ilişkin özellikler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi üzerine odaklanmaktadır. İletişim adresi: Ankara Üniversitesi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bölümü, Cebeci, Ankara. E-posta: ddogan@ankara.edu.tr

ABOUT THE AUTHOR

Dr. C. Deha Doğan graduated from 19 Mayıs University, English Language Teaching Department in 2001. In 2005, he completed his master's degree at Middle East Technical University in Human Resource Management in Education (HRDE) Department. Then he got another master's degree at Ankara University, Educational Faculty, Measurement and Evaluation in Education Department in 2005. He completed his PhD at Ankara University, Educational Faculty, Measurement and Evaluation in Education Department in 2011. He has been working at Ankara University Measurement and Evaluation Application and Research Center since 2010. His interested research areas are assessing higher order thinking skills, alternative assessment methods, assessment preferences and the relationship among the characteristics related to learning and assessment. Correspondence Adress: Ankara University, Educational Faculty, Measurement and Evaluation in Education Department, Cebeci, Ankara, Turkey. Email: ddogan@ankara.edu.tr